

Література:

1. Easterly W., Rebelo S. Fiscal Policy and Economic Growth: an Empirical Investigation. *Journal of monetary economics*. 1993. № 32 (3). P. 47–58.
2. Звіти Державної казначейської служби України про виконання Державного та місцевих бюджетів України за 2004–2016 рр. URL : <http://www.treasury.gov.ua>.
3. Експрес-випуски Державної служби статистики України «Валовий внутрішній продукт України» за 2004–2016 роки. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Савчук Н. В. Бюджетні пріоритети України у контексті суспільного вибору : монографія. К. : КНЕУ, 2014. 325 с.

Лопушняк Галина Степанівна

*Д.е.н., професор, професор кафедри
управління персоналом та економіки праці*

Київського національного економічного університету ім. В. Гетьмана

СОЦІАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

В умовах обмеженості державних фінансових ресурсів і відсутності достатньої кількості пропозицій комерційних банків задовольнити потреби реального сектора економіки у довгострокових кредитах, значну роль у соціально-економічному розвитку України відіграє її науково-обґрунтована інвестиційна політика. Вона визначає реальні джерела, напрямки і структуру інвестицій, здійснення раціональних і ефективних відтворювальних процесів під виконання загальнодержавних, регіональних і місцевих соціально-економічних і технологічних програм, відтворювальних процесів на макро- і мікроекономічному рівнях.

Багато соціальних проблем за умови ефективної системи державного управління можуть бути вирішені за допомогою інвестицій шляхом створення нових робочих місць, інноваційного навчання і перепідготовки працівників, підвищення продуктивності праці, росту заробітної плати, економічної зацікавленості працівників і підприємців у високоефективному використанні накопиченого людського капіталу, підвищенні рівня і якості життя. Тому дослідження соціальної складової інвестиційної політики є досить актуальним на будь-якому етапі розвитку суспільства.

Під інвестиційною політикою держави розуміють комплекс цілеспрямованих заходів, проведених державою зі створення сприятливих умов для всіх суб'єктів господарювання з метою поживлення інвестиційної діяльності, піднесення економіки, підвищення ефективності виробництва та вирішення соціальних проблем [1, с. 109]. Інвестиційна політика України здійснюється через механізм державного регулювання, який обумовлений Законом України «Про інвестиційну діяльність».

Згідно з цим Законом, інвестиційною діяльністю є сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій. Інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект. Однак у вищезгаданому законодавчому акті відсутнє чітке визначення соціального ефекту як результату інвестиційної діяльності. Немає його і в інших законодавчих чи нормативних документах України, в результаті чого в науковому світі сформувалося багато різноманітних трактувань терміну «інвестиції». Їх принциповою відмінністю є те, що одні автори розглядають інвестиції як довгострокове вкладення капіталу з подальшим отриманням прибутку чи без такого, а інші - як вкладення капіталу в різноманітні об'єкти з метою отримання прибутку чи іншого (в т.ч. соціального) ефекту.

Зрозуміло, що досягнення соціального ефекту є основною з пріоритетних цілей державної політики, однак для приватного інвестора чи не єдиною метою його діяльності є отримання прибутку. Цей факт необхідно чітко усвідомлювати на всіх владних рівнях, оскільки від цього значною мірою залежить формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні.

Вважаємо, що результатом інвестиційної діяльності одночасно може бути і отримання прибутку, і досягнення соціального ефекту (наприклад, збільшення кількості робочих місць, підвищення кваліфікації і, відповідно, заробітної плати працівників, тобто виконання одного із завдань соціальної політики). Крім того досягнення соціального ефекту може бути і окремою метою інвестування, не пов'язаною з отриманням прибутку (наприклад, здійснення інвестицій в об'єкти соціальної сфери).

Інвестиції в соціальну сферу – це будь-які витрати, які сприяють підвищенню продуктивності праці індивіда і будуть компенсовані майбутнім зростанням його доходів [2, с. 63]. Так, інвестиції в охорону здоров'я мають інфраструктурний характер, тобто створюють умови для

ефективної участі працівників у виробничому процесі (фізично здорові люди рідше хворіють, можуть працювати з повною віддачею). Інвестиції в освіту формують робочу силу більш високої кваліфікації, підвищують її продуктивність праці. Інвестиції в культуру дозволять виховати особистість в дусі патріотизму та поваги до Конституції України, дотримання громадянських прав і свобод, поваги до традицій, віросповідання та мови; допоможуть сформувати у населення демократичний світогляд та усвідомити свою національну приналежність і гордість за свою країну. Все це в кінцевому підсумку знайде своє вираження в рості ВВП, створенні нових робочих місць, збереженні і розвитку фізичного і духовного розвитку населення, збільшенні середньої тривалості життя.

Вважаємо, що основним завданням державної інвестиційної політики має стати формування мотиваційного механізму для суб'єктів господарювання, який заохочуватиме прийняття ними ефективних інвестиційних рішень. На нашу думку, основною перешкодою на цьому шляху є нестабільність та недосконалість чинного законодавства у сфері інвестиційної діяльності держави. Нестабільність законодавства пов'язана з частим внесенням змін до чинних законів під тиском лобістських груп у парламенті та уряді, а недосконалість – з недостатньою урегульованістю їх окремих положень.

Так, у процесі здійснення інвестицій в основні фонди, предметом яких є капітальне будівництво, встановлений законодавством механізм можливого справляння «інвестиційного внеску» в низці ситуацій, призводить до розвитку корупційних схем та пошуку з боку інвестора нелегітимних шляхів вирішення розбіжностей, що виникають через зіткнення інтересів посадових осіб органів місцевого самоврядування та інвестора.

Тому пропонуємо у законодавчому порядку визначити розмір внеску чи відрахувань на розвиток соціальної інфраструктури населеного пункту, де буде реалізовано інвестиційний проект (наприклад у розмірі 15% вартості будівництва інженерних споруд та нежитлових будинків (крім будівель закладів культури і закладів освітнього, медичного та оздоровчого призначення).

Одним з основних джерел інвестицій у перспективі можуть стати заощадження громадян. Кількість потенційних інвесторів з боку населення залежить від особистих доходів, структури споживання, інфляційних очікувань та рівня процентних ставок. Динаміка доходів і

видатків населення України свідчить про відсутність сталої тенденції, що призводить до нерівномірності заощаджень. Однак в сучасному ринковому механізмі вони все таки залишаються значним резервом інвестиційних ресурсів.

Ще одним важливим соціальним аспектом інвестиційних проектів є створення нових і збереження існуючих робочих місць як головна умова реалізації активної політики зайнятості і стабілізації ринку праці. Сприятиме цьому, на нашу думку, введення інвестиційного кредиту для тих підприємств, які здійснюють інвестиційні вкладення не тільки в виробництво, а і допомагають вирішити проблеми зайнятості шляхом створення нових робочих місць, підвищенню кваліфікації та перекваліфікації працівників.

Позитивним також є досвід розвинених країн для стимулювання надходження інвестицій щодо застосування практики надання пільгового періоду – так званих податкових канікул.

Необхідним є і врахування значної диференціації щодо інвестиційної привабливості регіонів України, на якій наголошували С. Юрій та Л. Губанова. Вчені пропонували «збільшити державну та муніципальну частки фінансування інвестиційної діяльності в регіонах, найменш привабливих для інвестування» [3, с. 118].

Враховуючи вищесказане, ми прийшли до висновку, що поєднання проблем розвитку ринкових відносин з посиленням уваги до соціальних питань створює необхідні передумови для економічного оздоровлення, стабільного становища людини впродовж усієї трудової діяльності й після її завершення. Тобто економічне зростання і підвищення народного добробуту – взаємопов'язані процеси.

Отже інвестиційна діяльність є вирішальним чинником соціальної та економічної політики держави. Без неї не вдасться швидко подолати загальноекономічну кризу і вийти на рубежі сталого економічного зростання, приросту соціального ефекту, збалансованості макроструктури, підвищення оплати праці до рівня стимулювання її високої продуктивності та ринкової платоспроможності, що є могутнім каталізатором загальноекономічного піднесення і прогресивних зрушень.

Література:

1. Курило С. В. Інвестиційна політика, її сутність і роль у сучасних умовах. *Держава та регіони*. Запоріжжя. 2009. № 2. С. 109-111.

2. Рибак С. О. Бюджетні аспекти соціальних інноваційних трансформацій. *Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право)*. Київ. 2009. № 3(46). С. 62 – 67.

3. Юрій С. І., Губанова Л. І. Відносна інвестиційна привабливість регіонів та її оцінка в умовах трансформаційної економіки. *Світ фінансів*. Тернопіль. 2005. №1. С. 108 – 118.

Максимчук Олександр Сергійович

Аспірант кафедри фінансів ім. С. І. Юрія

Тернопільського національного економічного університету

ЗАСТОСУВАННЯ КАПІТАЛЬНОГО БЮДЖЕТУ В ЗАРУБІЖНІЙ БЮДЖЕТНІЙ ПРАКТИЦІ

Україна зараз знаходиться на шляху реформування бюджетної системи. Розпочата в 2014 р. бюджетна реформа повинна забезпечити впровадження децентралізації в бюджетну систему України. В цих умовах зростає значення місцевих бюджетів в забезпеченні економічного зростання країни. В той же час, стан оновлення основних фондів країни є критичним, ступінь їхнього зносу становить 58,3% [1]. В цих умовах критично важливим є удосконалення системи капітального інвестування з місцевих бюджетів, що забезпечується за рахунок бюджету розвитку. Для цього розглянемо, яким чином реалізується капітальний бюджет в зарубіжних країнах.

Перш за все, розглянемо особливості процесу планування даного бюджету. В процесі планування капітальних видатків бере активну участь широке коло осіб. Керівники та працівники департаментів муніципалітету, комунальних підприємств, окремі громадяни та їх об'єднання, некомерційні організації та об'єднання бізнес-структур, що діють на території муніципалітету, можуть бути ініціаторами проектів капітальних інвестицій та подавати запити на оновлення, заміну обладнання, реконструкцію окремих об'єктів можуть.

Ще однією особливістю процесу планування є широке використання стратегічного планування для визначення необхідності в капітальних видатках. Таке планування розпочинається із загального визначення потреби в інфраструктурі та капітальних проектах на перспективу, включаючи формування інформації про характер кожної потреби,